

TEMAPLAN FOR OVERVANN

INNSPILL TIL RULLERING AV
KOMMUNEPLANEN I ØVRE EIKER
KOMMUNE 2020

SAMMENDRAG

Formålet med overvannshåndtering er å ivareta sikkerhet mot skade på bygninger, anlegg, infrastruktur og miljø, og samtidig ivareta overvann som en ressurs.

Ved å gi føringer og krav i kommuneplanen, vil det sette kommunen i stand til å håndtere overvann på en best mulig måte og gi utbyggere og privatpersoner forutsigbarhet i planprosesser og byggesaker. Det vil sikre en helhetlig og framtidsrettet utvikling av overvannshåndteringen i kommunen.

Innhold

1. Innledning	2
2. Hvorfor bør overvannshåndtering være en del av kommuneplanen?	2
3. Formålet med overvannshåndtering	3
4. Prinsipper og strategier for overvannshåndtering	3
5. Forslag til tekst i kommuneplanens samfunnsdel	4
5.1. Tekst for satsingsområdene/målene	4
5.2. Tema overvann	5
6. Forslag til aktsomhetsområder i plankartet av kommuneplanen	5
7. Forslag til bestemmelser i kommuneplanens arealdel	6
8. Sentrale og lokale rammebetingelser for overvann	6
Vedlegg 1 - Definisjoner	8
Vedlegg 2 – Tretrinnsstrategien	12
Vedlegg 3 – Sentrale og lokale rammebetingelser	13

1. Innledning

Til kommunes rullering av kommuneplanen er det utarbeidet en Temaplan for overvann. Flere av kommunens satsingsområder vil være direkte og indirekte berørt av vannet og dets kretsløp. Erfaringer fra siste år og nyere klimaforskning viser at den globale oppvarmingen medfører økte nedbørsmengder i våre områder. Mer regn, kraftigere ekstremnedbør og stadig mer nedbygging av grønne arealer med moderne tett bebyggelse medfører flere skader som følge av overvann på avveie.

Temaet overvann og hvordan kommunen håndterer overvann i fremtiden, vil være avgjørende for å nå målene som kommunen og statlige myndigheter har satt seg for å redusere konsekvensene av klimaendringene.

Overvann er vann som renner på overflaten som følge av nedbør eller smeltevann.

Overvannshåndtering har gått fra å kun fokusere på transport av overvann til også å inneholde temaer som vannkvalitet, rekreasjon og vann som ressurs. Det innebærer at overvannshåndtering er blitt mer tverrfaglig, og at de gode løsningene finnes i samspillet mellom fagfolk som arealplanleggere, arkitekter, landskapsarkitekter, gartnere, ingeniører, biologer og naturforvaltere.

Temaplanen for overvann er utarbeidet i samarbeid med ansatte på avdelingene Byggesak, Geodata, Plan, Vann og Avløp, Landbruk og Veg og Park. I tillegg har det blitt leid inn ekstern bistand.

Parallelt med temaplanen jobbes det også med å lage en Overvannsplan, som skal være et verktøy for bruk i arealplanlegging og saksbehandling og gi mer detaljerte føringer i enkeltsaker.

2. Hvorfor bør overvannshåndtering være en del av kommuneplanen?

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har gitt ut rundskriv H-5/18 *Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling*, og fra kapittel «2.11 Reguleringsplan» og underkapittel «Nivå på kartleggingen» står følgende:

Ved siste plannivå er det ikke mulig å skyve nærmere avklaring av reell fare til byggesaken ved å sette vilkår for å innvilge byggesøknad. Kravet til ROS-analyse i lovens § 4-3 vil da ikke være oppfylt. Ved byggesaksbehandlingen er det dessuten svært vanskelig å håndtere dokumentasjonen. For å få medvirkning fra de som blir berørt må dokumentasjonen være en del av plansaken. I byggesaken skal det dokumenteres at byggverk er plassert, prosjektert og vil utføres slik at det oppnås tilfredsstillende sikkerhet mot skade eller vesentlig ulempe. Byggegrunn og tilstøtende terreng skal ikke utsettes for fare for skade eller vesentlig ulempe som følge av tiltaket. I byggesaken kreves dokumentasjon av hvordan de reelle farene som er avdekket i plan ivaretas, og ikke krav om utredning av om slike forhold foreligger.

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument. Planen skal gi rammer for kommunens planlegging og prioriteringer.

Ved å gi føringer og krav for overvannshåndtering i kommuneplanen, vil det sette kommunen i stand til å håndtere overvann i henhold til ulike myndighetskrav som rundskriv H-5/18 er eksempel

på. Videre gir det utbyggere og privatpersoner forutsigbarhet i planprosesser og byggesaker. Det vil sikre en helhetlig og framtidsrettet utvikling av overvannssystemet i kommunen.

3. Formålet med overvannshåndtering

Øvre Eiker kommune står ovenfor betydelig vekst og fortetting. Fortetting innebærer ofte at grønne arealer og jomfruelig terreng erstattes med tette overflater som tak, veier og plasser. Overvann infiltreres dårlig i tette overflater. Fortetting medfører derfor fare for økt omfang av skader på bygninger og infrastruktur og økt belastningen på avløpssystemet med fare for tilbakeslag i kjellere og overløp til naturen. For å begrense skadene må kommunen ha god håndtering av overvannet i hele kretsløpet fra nedbøren faller på bakken til vannet er trygt avlevert til hovedvassdrag (elver og store innsjøer) med kapasitet til å håndtere overvannet.

Kommunens rør for avløpsvann har hatt som hovedfunksjon å transportere både overvann og kloakk bort fra bebyggelsen og ut til nærmeste vassdrag eller avløpsrenseanlegg på miljømessig og helsemessig forsvarlig måte. Mye av avløpsrørene er bygget i tiårene etter andre verdenskrig etter datidens standard og behov for kapasitet. Den kapasiteten disse anleggene ble bygget for er ofte ikke tilstrekkelig for å kunne håndtere veksten i bygningsmasse, tette flater og økte nedbørsmengder som følge av klimaendringer. I mange tilfeller har ikke avløpsrørene engang kapasitet til å håndtere dagens vannmengder. Dette resulterer i flom og oversvømmelse med tilhørende skader på bygg, anlegg og infrastruktur og utslipp av forurenset vann i vassdragene. Utslippene påvirker vannkvaliteten i vassdragene våre negativt og er derfor i konflikt med måloppnåelsen av EUs vanndirektiv.

Vi må også påregne lokale klimaendringer som følge av global oppvarming. I Øvre Eiker forventes det at nedbør generelt og intens nedbør med kort varighet, såkalt styrtregn, vil øke betraktelig frem mot slutten av dette århundret. En økning i kraftige regnskyl vil ytterligere øke risikoen for oversvømmelser og vann på ville veier med påfølgende skader på bygninger, anlegg og infrastruktur. Det som bygges nå forventes å ha levetid på minimum 50 til 100 år, og anslag utført av nasjonale myndigheter viser at de økonomiske konsekvensene av å ikke sette inn tilstrekkelig tiltak i dag vil være betydelige. For å ivareta de utfordringer klimaendringene innebærer og de forventede økonomiske konsekvenser nasjonale myndigheter påpeker er det derfor viktig å ta hensyn til de forventede nedbørsmengder i nær framtid ved planlegging av nye bygg, anlegg og infrastruktur i dag.

Formålet med overvannshåndtering er å ivareta sikkerhet mot skade på bygninger, anlegg, infrastruktur og miljø, og samtidig ivareta overvann som en ressurs.

4. Prinsipper og strategier for overvannshåndtering

Overvann skal fortrinnsvis tas hånd om lokalt og åpent, dvs. gjennom infiltrasjon og fordrøyning i grunnen og åpne vannveier, eller på annen måte utnyttes som ressurs, slik at vannets naturlige kretsløp overholdes og naturens selvrensingsevne utnyttes.

Andel tette flater skal søkes minimalisert. Naturlige flomveier skal ivaretas. Myrer og våtmarksområder fungerer som naturlige fordrøynings- og renseanlegg og bør derfor i størst mulig grad ivaretas.

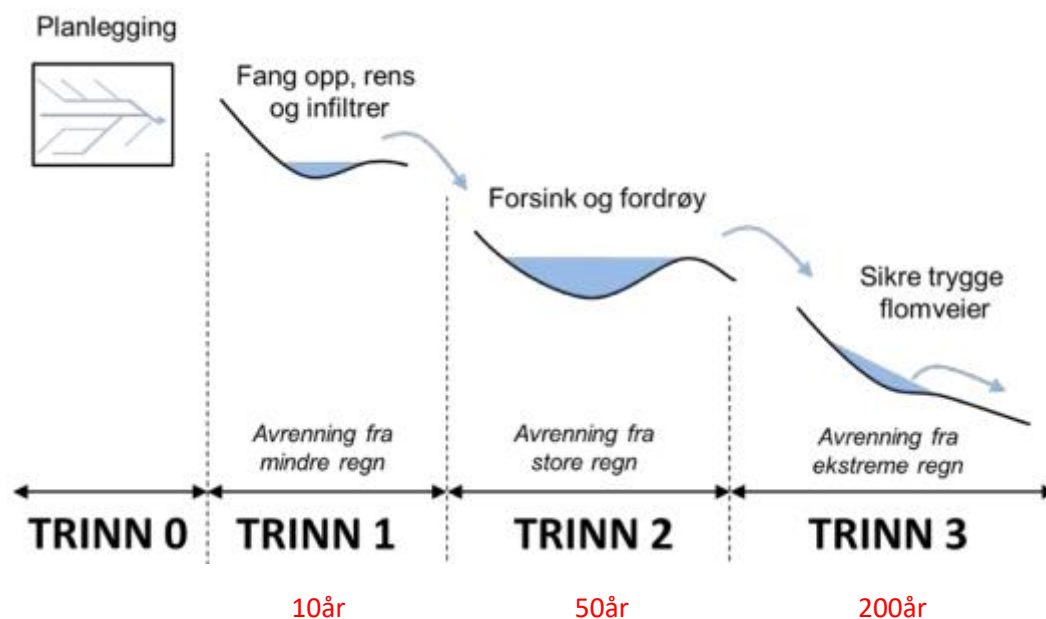
Overvannshåndtering og vegetasjon skal inngå som en del av illustrasjonsplaner og utomhusplaner. Krav om lokal overvannshåndtering gjelder også i bygge-/anleggsperioden.

For å minimere skader og ulemper på mennesker, bygninger, eiendom, anlegg og infrastruktur er det avgjørende at overflatevann blir håndtert på en kontrollert og trygg måte.

Øvre Eiker kommune følger **tretrinnsstrategien** for håndtering av overvann.

Hensikten med *tretrinnsstrategien* er å sikre en bærekraftig håndtering av overvannet med tanke på økonomi, samfunn og miljø. Strategien har til hensikt å bidra til reduksjon i nødvendige investeringer på eksisterende ledningsnett og redusere forurensning på grunn av færre utslipp fra overløp og redusert belastning på renseanleggene.

Ved påslipp til offentlige og private anlegg skal 3 trinns strategien følges. Påslipp til offentlige anlegg som ikke oppfyller dette, vil kunne avvises.

Figur 4.1 Tretrinnsstrategi for håndtering av overvann. Figuren er basert på Lindholm m.fl. (2008)

5. Forslag til tekst i kommuneplanens samfunnsdel

5.1. Tekst for satsingsområdene/målene

Øvre Eiker kommune skal ha en overvannshåndtering som ved hjelp av gode og velfungerende overvannsløsninger:

- Møter klimautfordringene og minimerer skader og ulemper på mennesker, bygninger, eiendom og infrastruktur.
- Ivaretar miljøet og sikrer god økologisk og kjemisk tilstand i vannforekomstene.

- Bruker overvann som ressurs i landskapet.

5.2. Tema overvann

Overvann er vann som renner på overflaten som følge av nedbør eller smeltevann.

Vann beveger seg i et kretsløp. Det treffer bakken som nedbør og siger ned i bakken eller renner på overflaten. Herfra samles vannet i bekker og sidevassdrag som renner mot havet igjen. På denne ferden kan vannet utgjøre en trussel på tre områder:

- 1) Flom som kan gjøre at vassdrag går over sine naturlige bredder, eller en kombinasjon av at stor flo og økt vannføring skaper oppstuvning i vassdragene.
- 2) Overvann som renner ukontrollert på overflaten og lager nye vannveier.
- 3) Skred utløst av nedbør eller flom som kan gjøre skade på folk, jordbruksareal, bygg, anlegg og infrastruktur. Store deler av kommunen ligger under marin grense hvor det er fare for områder med kvikkleire.

Øvre Eiker kommune vurderer alle disse farene i kommuneplanprosessen og ved utbygginger og utbedringer. Spesielt håndteringen av overvann må løses mest mulig lokalt.

6. Forslag til aktsomhetsområder i plankartet av kommuneplanen

Langs alle vassdrag med årssikker vannføring bør det legges inn aktsomhetsområder for arealer som kan være flomutsatt ved stor vannføring. NVE har laget temakart med beregnet berørt areal ved stor vannføring i vassdrag, og dette antas å kunne være egnet som utgangspunkt for aktsomhetsområder for flom langs vassdragene.

Vanlige kart viser de litt større bekkene med årssikker vannføring, men i tillegg til dette så er det mange steder hvor det kan renne mye vann når det er stor snøsmelting, nedbør på frossen mark, ekstremnedbør eller en kombinasjon av dette. Vi kaller dette for naturlige avrenningslinjer i terrenget. For å finne avrenningslinjene kan vi bruke digitale verktøy til å analysere terrenget ut i fra detaljerte digitale kart (GIS-analyse).

Det bør vurderes å kreve GIS-analyser med tanke på å avdekke naturlige avrenningslinjer for arealer som foreslås som utbyggingsområder i kommuneplanen. Analysen må ta med alle arealer oppstrøms foreslått utbyggingsområder som har avrenning til utbyggingsområdet og arealer nedstrøms foreslått utbyggingsområde for å analysere hvor naturlig avrenning fra utbyggingsområdet kommer.

Dersom analysene viser at det vil være avrenningslinjer som kan få stor vannmengde innenfor eller nedenfor foreslått utbyggingsområde, bør arealene langs disse avrenningslinjene omfattes av et aktsomhetsområde med bestemmelser for hvilke tiltak som må utføres i området langs beregnet avrenningslinje før arealplan godkjennes.

Nedstrøms foreslått utbyggingsområdet vil det være behov for flomvei for å håndtere overvann utover de vannmengder utbygger skal håndtere innenfor planområdet og overvann som kommer som følge av at overvannstiltakene ikke fungerer som de skal. Disse flomveiene vil normalt følge de

naturlige avrenningslinjene med mindre det gjøres tiltak for å anlegge annen flomvei. Det bør vurderes å legge inn aktsomhetsområder for flomveier nedstrøms foreslåtte utbyggingsområder for å sikre arealer til trygge flomveier fram til vassdrag med kapasitet til å håndtere forventede vannmengder fra flomveien.

7. Forslag til bestemmelser i kommuneplanens arealdel

Ved fortetting i eksisterende boligområder

Unntak fra plankrav:

- Stille krav til at tiltaket skal være i samsvar med arealdelens krav til overvannshåndtering.

Ved utvikling av områder avsatt til utbyggingsformål stilles følgende krav til arealplaner

Plankrav til områderegulering og detaljregulering:

- Ved beregning og prosjektering av overvann skal overvann fra arealer oppstrøms planområdet med tilrenning til planområdet og overvann i planområdet medtas og håndteres.
- Håndteringen av overvann skal være slik at avrenningen av overvann fra planområdet blir den samme som om området besto av jomfruelig mark. Det skal hverken i planområdet eller tilgrensende arealer oppstå skader eller belastninger som følge av overvann fra utbyggingen.
- For å hindre skader som følge av overvann ved ekstremnedbør eller feil på overvannsanlegg, skal det opparbeides flomveier til resipient med tilstrekkelig kapasitet, og sikres rett til at disse flomveier opprettholdes eller erstattes ved eventuelle fremtidige tiltak i flomveien. I planen skal flomveier sikres med hensynssone eller bestemmelsesområde.
- Overvannstiltak skal være bærekraftige, og ha forventet levetid som tilsvarer levetid for den bebyggelse, anlegg og infrastruktur som tiltakene skal beskytte mot skader.
- Beregning og håndtering av overvann fra planområder som skal tilkobles offentlig vei eller ledningsnett skal benytte samme beregningsmetode og håndtering som for kommunale anlegg i Overvannsplan for kommunen, Vei-norm og VA-norm.

Rekkefølgekrav til arealplaner:

- Arealplaner skal ha rekkefølgebestemmelser som ivaretar og sikrer tilfredsstillende håndtering av overvann og flomveier før rammesøknad eller tillatelse til tiltak gis. Håndteringen av overvann skal også omfatte anleggsperioden.

8. Sentrale og lokale rammebetingelser for overvann

I dagens regelverk foreligger det ingen juridisk definisjon av overvann. Det finnes heller ingen egen lov som regulerer dette. De reglene som finnes, er spredt mellom flere lover og forskrifter, og forvaltes av forskjellige myndigheter.

I tillegg til de sentrale rammebetingelsene, så vil kommuneplaner, reguleringsplaner og lokale normer ha bestemmelser, retningslinjer, føringer og krav for hvordan håndteringen av overvann på eiendommen skal foregå, utover det som fremkommer i lovverket eller forskrifter.

I vedlegg 3 følger kort beskrivelse av de lover, regler, planer og normer som er relevante for de virkemidler kommunene har i dag for overvannshåndtering.

Vedlegg 1 - Definisjoner

Begrep	Forklaring
<i>3-leddsstrategien</i>	En metode for å sette sammen ulike lokale overvannstiltak i et sammenhengende system tilpasset nedbørsmengden.
<i>Aktsomhetskart for overvann</i>	Et kart som viser avrenningslinjer og områder hvor overvann kan fylle opp lavpunkter i terrenget.
<i>Aktsomhetsområde</i>	Brukes i arealplaner og vises med skravur for å markere arealer hvor man må være aktsom for fare, med angivelse av hvilke farer evt. tiltak innen aktsomhetsområdet må sikres mot.
<i>Arealplan</i>	En arealplan er et rettslig bindende dokument som definerer hvordan arealer innenfor et bestemt område kan disponeres, hva innen området som skal vernes eller hvilken type bebyggelse som kan tillates i området. Regional plan, kommuneplan, reguleringsplan er eksempler på en arealplan
<i>Avløpsvann</i>	Avløpsvann kan være bare spillvann (kloakk) eller bare overvann eller begge deler.
<i>Avløpssystem</i>	Består av rørledninger, kummer, pumpestasjoner, overløp m.m. for å frakte avløpsvannet til renseanlegg eller vassdrag.
<i>Avrenningsfaktor</i>	Forholdet mellom avrenningen fra et område og nedbøren over samme område. Avrenningsfaktoren er bl.a. avhengig av overflatenes permeabilitet, beskaffenhet og fallforhold i terrenget.
<i>Avrenningslinjer</i>	Også kalt flomvei, linje for hvor overvannet tar raskeste vei ned ved nedbør og snøsmelting. Dette er i hovedsak naturlige avrenningslinjer
<i>Blågrønn faktor</i>	Et verktøy som skal sikre kvalitet i uterom. Det brukes poengsetting av ulike blågrønne kvaliteter i et Excel-ark for å fremme at slike kvaliteter ivaretas i byggeprosjekter og byutvikling. Verktøyet kan gi kommunen anledning til å stille tall-krav i utbyggingssaker knyttet til minimum standard for lokal overvannshåndtering og vegetasjon. Blågrønn faktor bygger på «grønn arealfaktor» og er utviklet under prosjektet Framtidens byer. Det er utarbeidet en veileder, bakgrunn, eksempelsamling og regneark som er tilgjengelig på www.miljodirektoratet.no .
<i>Byggeplan</i>	Teknisk byggeplan utarbeidet på grunnlag av en eventuell overordnet plan, og i samsvar

	med kommunens tekniske retningslinjer for vann og avløp.
<i>Detaljreguleringsplan</i>	Detaljert plan som bygger på kommuneplanens arealdel og eventuelt også områderegulering. Detaljregulering kan skje som utfylling eller endring av vedtatt reguleringsplan.
<i>Dimensjonerende regn</i>	Hvilket regn på IVF-kurven det må dimensjoneres for.
<i>Drensledning</i>	Drensledning er et perforert rør som har til hensikt å føre vann ut i grunnen for infiltrasjon eller motsatt – for å fjerne vann fra grunnen og føre det ut i for eksempel vassdrag.
<i>Drensvann</i>	Grunnvann som ledes bort fra grunnen under terrengoverflaten.
<i>Felles avløpssystem</i>	Avløpsledningsnett som transporterer både spillvann, drensvann og overvann.
<i>Flom</i>	Oppstår når vannføringen i innsjøer og/eller elver går utover det normale, noe som fører til at vannet flommer ut over landmasser som ellers er tørre.
<i>Flomvei</i>	Se Avrenningslinje. Kunstige flomveier er inngrep i terrenget som gjøres for å avlaste naturlige flomveier/avrenningslinjer.
<i>Flomsonekart</i>	Kart som viser hvilke områder som oversvømmes ved ulike flomsekvenser.
<i>Fordrøyning</i>	Midlertidig lagring av overvann. Tilført vann holdes tilbake/mellomlagres i magasin og lignende ved stor avrenning, for å redusere avrenningstoppene til nedenforliggende ledningsanlegg eller vassdrag.
<i>Hensynssoner</i>	Brukes i arealplaner og vises med skravur for å markere arealer hvor man må ta særlige hensyn. Eksempelvis fare (flom, ras, skred), naturmiljø (rødlista arter, biomangfold), kulturhistorisk miljø (arkeologiske funn, bygningsmiljøer, verna bygg eller konstruksjoner) for å nevne noen eksempler.
<i>Infiltrasjon av overvann</i>	Nedbørsvannets nedtrenging gjennom jordoverflaten.
<i>IVF-kurve</i>	IVF-kurve (intensitet-varighet-frekvens kurve) beskriver nedbørintensiteter [(s, ha) eller mm] som funksjon av regnvarighet [min] og hyppighet/gjentaksintervall [år] for en gitt geografisk lokalitet over en bestemt tidsperiode.
<i>Klimafaktor</i>	Forventet fremtidig relativ endring i nedbørintensitet som følge av klimaendringer.

	Klimafaktor lik 1,5 forventer 50 % økning i nedbørintensitet (avrenning) i forhold til nåværende (historiske) dataserier.
<i>Kommuneplan</i>	Overordnet styringsdokument for kommunen, det vil si en samlet plan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealplan. Fastsatte retningslinjer for bruk og vern av arealer og naturressurser i hele kommunen.
<i>LOD = LOH</i>	Lokal overvannsdisponering/-håndtering: samlebetegnelse på tiltak som hindrer overvann i å renne direkte til avløpsledninger eller vassdrag, og som ivaretar bedre vannkvalitet. Tiltakene baserer seg i hovedsak på infiltrasjon og fordrøyning av avrenningen.
<i>Nedbørsfelt</i>	Arealet som leder vann til et bestemt punkt.
<i>Norsk vann</i>	Vann- og avløpsbransjens interesseorganisasjon.
<i>Områdereguleringsplan</i>	Områderegulering brukes av kommunen der det er krav om slik plan i kommuneplanens arealdel, eller kommunen finner at det er behov for å utarbeide denne typen reguleringsplan for å ivareta vernehensyn eller tilrettelegge og/eller legge rammer for videre planlegging, utvikling og bygging.
<i>Overflatevann</i>	Regnvann og smeltevann som ledes bort fra veier, plasser, gater, takflater, balkonger og lignende.
<i>Overordnet overvannsplan (ved reguleringsplannivå og rammesøknad på byggesaksnivå)</i>	Helhetlig, overordnet overvannsplan som utarbeides for hele planområdet eller et delområde. Planen skal vise prinsipielle løsninger for lokal overvannsdisponering. Viser blant annet hovedprinsipper, med vannmengder og punkter for påslipp til offentlig overvannsnett og prinsippløsninger for vann, spillvann og overvann.
<i>Overvann</i>	Overvann er avrenning som oppstår når vann fra nedbør eller snøsmelting ikke siger ned i grunnen, men forblir rennende på overflaten.
<i>Overvannshåndtering</i>	Virkemidler og tiltak for å utnytte overvann som en ressurs, og for å forebygge skade og ulempe som følge av overvann.
<i>Overvannssystem</i>	Flere overvannsanlegg som virker sammen slik at overvann infiltreres, fordrøyes og avledes på en trygg måte.
<i>Overvannstiltak</i>	Etablering av overvannsanlegg, eller andre fysiske tiltak for å forebygge skade som følge av overvann.
<i>Permeabel</i>	Gjennomtrengelig, brukes gjerne om dekke på

	åpne plasser
<i>Pbl.</i>	Plan- og bygningsloven
<i>Påslipp</i>	Når vannet slippes inn på kommunalt avløpsnett
<i>ROS-analyse</i>	Risiko- og sårbarhetsanalyse som skal identifisere risiko og sårbarhet knyttet til for eksempel et utbyggingsareal.
<i>Reguleringsplan</i>	Plan bestående av plankart og bestemmelser som viser fremtidig arealutnyttelse innenfor et begrenset planområde i kommunen.
<i>Resipient</i>	Elv, bekk, innsjø eller kommunalt avløpsnett som mottar behandlet eller ubehandlet avløpsvann eller overvann.
<i>Utslipp</i>	Når vannet slippes til resipient eller terreng.
<i>Vannforekomst</i>	Elv, bekk, fjord, innsjø.
<i>Vassdrag</i>	Felles betegnelse for vannets vei fra å være liten bekk til å til slutt renne ut i havet via diverse innsjøer, bekker og elver underveis.

Vedlegg 2 – Tretrinnsstrategien

Her er en mer utfyllende beskrivelse av de forskjellige trinnene i *tretrinnsstrategien*.

Ved beregning av overvannsmengder skal nedbørsintensitet hentes fra Askers IVF-kurve, da Marienlyst (Drammen) sin IVF-kurve er utdatert. IF-kurver kan lastes ned fra klimaservicesenter.no.

Trinn 1

Overvann i trinn 1 omfatter mindre nedbør som skal fordrøyes og infiltreres lokalt uten tilknytning til kommunalt ledningsnett eller vassdrag. Hvis mulig ønskes all nedbør håndtert lokalt, men minimum nedbør opp til 10 års gjentakintervall med klimafaktor $K_f = 1,4$ skal håndteres lokalt uten at offentlig ledningsnett eller vassdrag tilføres vann.

Trinn 2

Overvann i trinn 2 omfatter den mengden overvann som ikke lar seg håndtere lokalt i trinn 1 og opp til nedbørshendelse med 50 års gjentakintervall med klimafaktor $K_f = 1,5$. Den overvannsmengden som tillates tilkoblet kommunal overvannsledning eller vassdrag i trinn 2 etter utbygging skal være tilsvarende avrenning fra samme areal beregnet med avrenningskoeffisient $C=0,2$ og klimafaktor $K_f=1,0$ (tilsvarer avrenning fra jomfruelig terreng med dagens nedbørsmengder).

Det tillates ikke å tilkoble overvann til fellesledninger eller spillvannsledninger. Overskytende overvannsmengder må fordrøyes og/eller infiltreres i systemer som har samme levetid som den bebyggelsen eller infrastrukturen som skal oppføres på aktuelle areal. Anlegg for håndtering av overvann i trinn 2 skal opprettholde sin funksjon og kapasitet i hele sin levetid med normalt vedlikehold. Pukkmagasiner og steinfyllinger er eksempler på overvannsanlegg som ikke er egnet pga. manglende mulighet til å drifte anlegget for å opprettholde kapasitet og funksjon over tid.

Trinn 3

Overvann i trinn 3 omfatter alt overvann inklusiv overvann som normalt håndteres i trinn 1 og 2 opp til nedbørshendelse med 200 års gjentakintervall med klimafaktor $K_f = 1,5$. Alt overvann i trinn 3 skal håndteres via flomveier fortrinnsvis på terrengoverflaten fram til resipient med tilstrekkelig kapasitet i forhold til overvannsmengden, uten skader på F2 bygg jmf. TEK17. Overvann trinn 3 tillates ikke tilkoblet kommunalt ledningsnett.

Hensikten med flomvei for overvann i trinn 3 er at overvann som skulle vært håndtert i trinn 1 og 2, men som ikke blir håndtert pga feil på anleggene, manglende vedlikehold, frost eller på grunn av at nedbørshendelsen varer over lengre tid enn anleggene er dimensjonert for likevel skal avledes på trygg måte uten skade på bygg definert i klasse F2 i TEK17. Bl.a. ved vinterregn vil innsamling av overvann og infiltrasjon fungere vesentlig dårligere eller ikke i det hele tatt.

Flomveien må være sikret med minimum tinglyst rettighet, slik at flomveiens funksjonsmessige utforming kan opprettholdes i bebyggelsens levetid. Flomveien skal sikre bebyggelsen innenfor planområdet og nedstrøms planområdet mot skader på F2 bygg, men det er ikke krav til at flomvei eller bygg med lavere klasse enn F2 skal være skadefrie, så lenge flomveien fungerer under nedbørshendelsen.

Flomvei må sikres fram til resipient med tilstrekkelig kapasitet for å sikre at eksisterende bebyggelse i klassa F2 eller høyere ikke blir skadet som følge av ny bebyggelse.

Vedlegg 3 – Sentrale og lokale rammebetingelser

Nasjonale føringer og beslutninger

Stortingsmelding 33 om klimatilpasning i Norge presiserer at økte nedbørsmengder som følge av klimaendringer stiller større krav til forvaltning av vassdrag og overvann i byene våre. Generelt ligger ansvaret for klimatilpasning hos aktøren som har ansvaret for en oppgave eller funksjon som blir berørt av klimaendringer. I praksis medfører dette at nasjonale myndigheter har et overordnet ansvar for tilpasning og tilretteleggingen, mens kommunen har et ansvar for at nødvendige tiltak gjennomføres i praksis. Dette følger av plan- og bygningsloven som gjør kommunen ansvarlig for at naturfare blir vurdert og tatt tilstrekkelig hensyn til i arealplanleggingen og byggesaksbehandlingen. Arealplanleggingen gjennom plan- og bygningsloven regnes derfor som et viktig verktøy for kommunens arbeid med klimatilpasning.

Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

I september 2018 ble statlige planretningslinjer for klima- og energitilpasning vedtatt. Retningslinjene gir tydelige forventninger til hvordan kommuner gjennom planlegging skal bidra til at samfunnet tilpasses klimaendringer og gir også konkrete krav til overvannshåndteringen:

- Ved planlegging av nye områder for utbygging, fortetting eller transformasjon, skal det vurderes hvordan hensynet til et endret klima kan ivaretas.
- Det bør legges vekt på gode helhetlige løsninger og ivaretagelse av økosystemer og arealbruk med betydning for klimatilpasning, som også kan bidra til økt kvalitet i uteområder.
- Planer skal ta hensyn til behovet for åpne vannveier, overordnede blågrønne strukturer, og forsvarlig overvannshåndtering.
- Bevaring, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger (slik som eksisterende våtmarker og naturlige bekker eller nye grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng mv.) bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort.

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal og transportplanlegging

Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging har også betydning for overvannshåndtering. Hensikten med retningslinjene er å samordne bolig-, areal- og transportplanleggingen, og sikre god steds- og byutvikling. Retningslinjene kan bidra til å hindre byspredning og generelt spredt bebyggelse gjennom å fremme fortetting og transformasjon, som igjen kan forhindre/begrense nedbygging av urørt natur hvor naturens naturlige evne til å håndtere overvannet fremdeles er intakt. Da er det spesielt viktig med gode overvannstiltak i de områdene hvor fortettingen skjer.

Plan- og bygningsloven

Plan- og bygningsloven inneholder overordnede bestemmelser om samfunnsplanlegging, arealdisponering og byggesaksbehandling. Planlegging skal etter loven være sektorovergripende og fungere som et felles redskap for alle offentlige myndigheter og organer. Byggesaksreglene skal sikre at vedtatte arealplaner gjennomføres og at lovens overordnede krav til forsvarlige bygg blir ivarettatt.

Håndtering av overvann vil måtte vurderes både på planstadiet, i forhold til ny bebyggelse, og i tilknytning til eksisterende bygg, slik at det ikke oppstår skade, fare eller unødvendig, og slik at samfunnets ressurser utnyttes på en best mulig måte. Plan- og bygningsloven inneholder regler som på ulik måte ivaretar eller vil kunne ivareta disse hensynene.

Plandelen i loven inneholder nærmere bestemmelser om nasjonal, regional og kommunal planlegging. Det er først og fremst på kommunenivå det vil være aktuelt å se nærmere på hvordan man skal håndtere nedbørmengder som overvann. Kommunene vil i den forbindelse kunne utarbeide kommuneplan og reguleringsplaner med nærmere regler for håndteringen. Arealplanene er rettslig bindende for alle tiltak som faller inn under loven, enten det er tale om nybygg eller bygningsmessige endringer av noen betydning, konstruksjoner og anlegg, større fyllings- eller terrengarbeider eller bruksendringer. Det innebærer at tillatelse til tiltaket ikke gis med mindre kravene i planen er oppfylt.

Bygningsdelen i loven inneholder nærmere krav til de tiltak som faller inn under loven. Bestemmelsene er gitt for å sikre at de offentlige krav som er knyttet til en forsvarlig bygningsmasse blir ivare tatt. Reglene suppleres av forskrift, hvor det særlig er de materielle regler i byggt teknisk forskrift (TEK 17) som har betydning. I byggesaksdelen finner man blant annet bestemmelser som tar sikte på å hindre skader fra overvann og andre trusler.

Mest vidtgående er plan- og bygningsloven § 28-1, som fastlegger at grunn ikke kan bebygges dersom det ikke er tilstrekkelig sikkerhet mot fare eller vesentlig ulempe som følge av natur- eller miljøforhold. Slike områder vil vanligvis ikke bli åpnet for bebyggelse gjennom kommuneplan eller reguleringsplan, siden det i forbindelse med forberedelsen av slike planer, skal utarbeides en ROS-analyse som nærmere kartlegger denne type faremomenter. Bestemmelsen er derfor mest aktuell å anvende der man ikke har vært klar over problemene på planstadiet. Er området for tiltaket eller omkringliggende områder særlig utsatt for overvann, vil det derfor måtte gjøres tilstrekkelige sikringstiltak før området eventuelt kan bebygges.

Økte nedbørmengder med mer overvann og infiltrasjon i grunn øker risikoen for bygningsskader. Derfor bestemmer plan- og bygningsloven § 27-2 femte ledd at avledning av grunn- og overvann skal være sikret før man tillater oppføring av bebyggelse på tomte. Formålet er å hindre at slikt vann trenger inn i bygningen. Men siden en drenering ikke er evigvarende, inneholder loven også krav om at drenering for eksisterende bebyggelse må sikres gjennom vedlikehold. Nærmere krav til dreneringen vil avhenge av blant annet terreng- og grunnforholdene. Det er gitt utfyllende bestemmelser om drenering og overflatevann i TEK17.

Byggt teknisk forskrift (TEK17)

Byggt teknisk forskrift (TEK17) supplerer plan- og bygningsloven og skal sikre at tiltak planlegges, prosjekteres og utføres ut fra hensyn til god visuell kvalitet, universell utforming, og slik at tiltak oppfyller tekniske krav til sikkerhet, miljø, helse og energi. Plan- og bygningsloven sammen med TEK17 angir grensene for det minimum av egenskaper et byggverk må ha for å kunne oppføres lovlig. Det er viktig å merke seg at TEK17 også gjelder for tiltak som ikke er søknadspliktige til kommunen.

For overvann finnes de viktigste bestemmelsene i §§ 13-9 til 13-11, samt i § 15-8. De første bestemmelsene gjelder byggverkets påvirkning fra miljøforhold, mens sistnevnte bestemmelse gjelder utvendig vannforsynings- og avløpsanlegg.

Av § 13-9 framgår at grunnvann, overvann, nedbør, bruksvann og luftfuktighet ikke skal trenge inn i bygg og gi fuktskader, soppdannelser eller andre hygieniske problemer. Når det gjelder fukt fra

grunnen, fastsetter § 13-10 at det rundt bygningsdeler under terreng og under gulvkonstruksjoner på bakken skal treffes nødvendige tiltak for å lede bort sigevann og hindre at fukt tenger inn i konstruksjonene.

Videre følger det av § 13-11 at terreng rundt byggverk skal ha tilstrekkelig fall fra byggverket dersom ikke andre tiltak er utført for å lede bort overflatevann, inkludert takvann. Veiledningen til forskriften angir preaksepterte ytelser til å oppfylle eller bidra til å oppfylle funksjonskravet i forskriften.

Reglene om avløp omtaler også overvann. Det følger av § 15-8 (1) at overvann og drensvann i størst mulig grad skal infiltreres eller på annen måte håndteres lokalt for å sikre vannbalansen i området og unngå overbelastning på avløpsanleggene. Lokal overvannshåndtering innebærer å la vannet finne naturlige veier via infiltrasjon til grunnen, eller bortledning via åpne vannveier og dammer. Det vil ofte være nødvendig med fordrøying der det ikke er tilstrekkelig kapasitet i vassdrag eller ledningssystemet. Når lokal håndtering av overvannet ikke er mulig ut fra naturgitte og praktiske grunner, kan kommunen bestemme at overvannet ledes bort i egne ledninger til vassdrag.

Forskriften stiller videre krav til at «bortledning av overvann og drensvann skal skje slik at det ikke oppstår oversvømmelse eller andre ulemper ved dimensjonerende regnintensitet», jf. § 15-8 (2). Når tilrenningen er større enn det anleggets sluk og overvannsledninger er dimensjonert for, eller der ledningssystemet tilstoppes eller ødelegges, må det overskytende vannet ledes bort via planlagte flomveier og med minst mulig skade eller ulempe for miljøet og omgivelsene.

Vannressursloven

Vannressursloven har til formål å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann. Lovens § 7 har som siktemål å opprettholde det hydrologiske kretsløp og derved forebygge flom og oversvømmelse. For å forebygge flom og oversvømmelser forbys inngrep i vassdrag, for eksempel bekkelukking, uten lovhjemmel. Bekkelukking kan for eksempel redusere vassdragets evne til å avlede overvann ved store nedbørsmengder.

Videre fastsetter vannressursloven § 7 at utbygging og annen grunnutnytting bør skje slik at nedbøren fortrinnsvis får avløp gjennom infiltrasjon i grunnen. Bestemmelsen forutsetter at tette flater bør unngås dersom dette er mulig. Paragrafen retter seg mot både tiltakshaverne og relevante myndigheter. Selv om ikke regelen inneholder noe absolutt påbud, forutsetter forarbeidene at den tas i betraktning ved utforming av reguleringsplaner etter plan- og bygningsloven. Vannressursloven § 7 annet ledd annet punktum gir imidlertid kommunen mulighet til å pålegge tiltak som kan gi bedre infiltrasjon av nedbør i grunnen, dersom dette kan gjennomføres «uten urimelige kostnader». Dermed kan det for eksempel stilles krav om infiltrasjon i grunnen i forbindelse med regulering, eller samtidig som det gis byggetillatelse. Det er heller ikke noe i veien for å kreve at man avstår fra å lage tette flater på et areal.

Vannressursloven har i likhet med forurensningsloven § 24a bestemmelser om ansvar for skade, jf. lovens § 47.

Vass- og avløpsanleggslova

Vass- og avløpsanleggslova regulerer eierskap til anlegg og kommunens adgang til å kreve vann- og avløpsgebyrer. Loven omfatter hovedledninger med tilhørende tekniske anlegg som pumpestasjoner, høydebasseng og renseanlegg. Anlegg for transport og behandling av overvann omfattes også av loven, enten overvannet går i fellesledning eller i separat overvannsledning, eller i åpen eller lukket grøft. Loven inneholder for øvrig ingen regler om levering av vann- og

avløpstjenester, og har ingen særlige bestemmelser om håndtering av overvann. Det fastslås i loven at nye vass- og avløpsanlegg skal eies av kommunen.

Forurensningsloven

I forurensningsloven faller overvannshåndtering, i den grad overvannet er forurenset, innunder det alminnelige forbudet mot å forurense. I tillegg til de alminnelige bestemmelsene har loven egne bestemmelser om avløpsanlegg, dvs. anlegg for transport og behandling av blant annet overvann. I kraft av forurensningsloven kan også kommunen kreve at enheter kobles til avløpsanlegg eller at overvann skilles fra for eksempel sanitært avløpsvann ved omlegging av avløpsledninger.

Forurensningsforskriften

Del 4 av forurensningsforskriften omhandler bl.a. avløp og har som formål å beskytte miljøet mot uheldige virkninger av utslipp av avløpsvann. Forskriften inneholder nærmere bestemmelser om kommunale vann- og avløpsgebyrer, som fastsettes på bakgrunn av stipulerte kostnader til vann og avløp de neste tre til fem årene. Håndtering av overvann er ingen egen gebyrpost, men inngår i avløpsgebyret. Forskriften gir kommunen anledning til å begrense omfanget av utslipp av overvann fra virksomheter som er koblet på ledningsnett under spesielle betingelser.

Vegloven

Vegvann kan defineres som følger:

- Alt vann som faller på selve vegen
- Alt vann som faller på områder som er tilknyttet vegen, det kan være offentlige parkeringsplasser, grøfter tilknyttet vegen. Grøfter kan være offentlige eller private men må ha en funksjon tilknyttet vegen (f.eks. avledning drensvann fra vegen)
- Alt vann som drenerer fra områder med uberørt natur. Parker og urbane grøntområder er ikke en del av dette. Vinterregn som faller på frossen mark gir betydlige overvanns mengder som skal håndteres av vegområde, selv om det kommer fra uberørt natur eller jordbruksområder.
- Alt overvann som renner til vegen fra områder utenom det som er definert i punktene ovenfor, hvis påslipp av overvann er godkjent av vegmyndigheten etter veglova.

Vegeier må planlegge for vegvannet, men ikke for ekstra mengde vegvann som følge av at overvann «blandes med vegvann uten tillatelse». Det er her viktig å skille mellom «faller på», og «renner av til».

Vegloven skal sikre planlegging, bygging, vedlikehold og drift av offentlige og private veier, slik at trafikken kan gå på et vis som trafikantene og samfunnet til enhver tid kan være tjent med. Den overordnede målsetningen for vegstyremaktene er å skape størst mulig trygg og god avvikling av trafikken og ta hensyn til nabo, et godt miljø og andre samfunnsinteresser ellers.

Overvannsledninger og ledninger for veiens øvrige drensssystem er en del av veien og reguleres av veilovens regler. I tillegg gjelder forurensningslovens regler (§ 24a) om ansvar for skade forårsaket av vann fra veiens avløpsanlegg.

Skal vann- og avløpsledning legges i offentlig vei, eller nærmere veien enn tre meter fra veikant, må veimyndighetene positivt samtykke til tiltaket. Det følger av veilovens § 32. Bestemmelsen åpner for at veimyndigheten kan fastsette større avstandskrav. Tillatelse er nødvendig selv om det er innhentet samtykke etter annen lovgivning, eksempelvis plan- og bygningsloven.

Det er etter veglova § 57 også forbudt å gjøre inngrep i offentlig vei, og å lede kloakkvann og drensvann inn i eiendomsområdet for veien uten veimyndighetenes tillatelse. «Eigedomsområdet» omfatter både det arealet som utgjør veiens kjøre-, gang- eller sykkelbane, og i tillegg blant annet veiskuldre, banketter, grøfter og skråninger i tilknytning til veien.

Andre lover

Overvann reguleres også i Grannelova § 2. Bestemmelsen stiller krav til at ingen må ha, gjøre eller sette i verk noe som urimelig eller unødvendig er til skade eller ulempe for naboen, som også omfatter avrenning av vann.

LOVENDRINGER PÅ HØRING – PLAN- OG BYGNINGSLOVEN - HÅNTERING AV OVERVANN

Kommunal og moderniseringsdepartementet har lagt frem forslag til endringer i gjennomføring- og byggesakdelen av plan- og bygningsloven på høring, med frist 2.6.2020. Parallelt er forslag til endringer i forurensingsloven, vass- og avløpsanleggslova, byggesaksforskriften (SAK 10) og byggt teknisk forskrift (TEK 17) på høring fra Miljødirektoratet og Direktoratet for byggkvalitet med samme frist. Forslagene følger opp Overvannsutvalgets NOU 2015: 15 Overvann i byer og tettsteder.

Øvre Eiker kommune har i sak 2020/1773 behandlet høringsforslaget. Det vises i sin helhet til høringsuttalelsen datert 02.06.2020.

Øvre Eiker kommune har 02.06.2020 gitt høringssvar til forslag til endringer i gjennomføring- og byggesakdelen av plan- og bygningsloven - regler om håndtering av overvann.

Samlet medfører de tre forslagene en rydding og samordning av regelverket på overvannsområdet. Målet er at håndteringen av overvann skal forebygge skader på bygg og anlegg, forhindre helseskadelige og miljøskadelige situasjoner, samt utnytte overvann som ressurs i planleggingen.

Det foreslås å ta deler av dagens teknisk forskrift (TEK17) om temaet overvann inn i plan- og bygningsloven. Dette vil understreke temaets viktighet i fysisk planlegging og vise en tydeligere sammenheng mellom arealplan og byggesak.

Grensen for dimensjoner på overvannsledninger som kommunene kan pålegge tiltakshaver å opparbeide økes fra 305mm til 600mm. Blågrønne, åpne overvannsløsninger sidestilles med rør- og magasinløsninger. Disse kan innarbeides og bidra til kvalitetsheving i steds- og områdeutvikling.

I sum legger endringene opp til mange positive forbedringer, klargjøringer og endringer som planleggere, byggesaksavdelinger og tekniske avdelinger har ønsket seg. Med tanke på fremtidens klimaforandringer er dette også i private eieres interesse.

Selv om det juridiske ansvaret tydeliggjøres så vil en rekke praktiske problemer gjenstå. Ubebygde områder kan la seg løse enkelt. Byer og tettsteder derimot er eksisterende lappetepper av ulike eierforhold, utviklingsbehov, utviklingspotensial og muligheter. Frivillige initiativ til opparbeiding, drift og vedlikehold, som det i stor grad legges opp til, kan fort bli et fangens dilemma. Dermed kan kommunen også få en sentral rolle og stor jobb med å pålegge samarbeid og opparbeidelse mellom ulike parter.

Kommunale ledninger som kommunen pålegger tiltakshaver å opparbeide vil måtte driftes med kommunale ressurser, tilsvarende som ved overtagelse av kommunale veier og anlegg ved

utbygging. Så vidt vi kan se legges det ikke opp til en mulighet til å kreve gebyr for overvannshåndtering som kan finansiere tilsyn, drift og vedlikehold av disse anleggene.

Direktoratet for byggkvalitet

Direktoratet for byggkvalitet har sendt forslag til justering i byggesaksforskriften (SAK10) og byggt teknisk forskrift (TEK17) på høring. Forslagene følger opp NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder (overvannsutvalget).

Oppsummering av endringene i TEK17 og SAK10:

Endringene i høringsforslaget er:

- Reglene om flom skal også gjelde ved fare for oversvømmelse på grunn av overvann (endring i TEK17 § 7-2).
- Klarlegging av krav til avledning av overvann og drensvann (endring i TEK17 § 15-8).
- Klarlegging av hvilke opplysninger om overvann som skal følge søknad om byggetillatelse (endring i SAK10 § 5-4).

For de som skal bygge noe vil de viktigste endringene i praksis være:

- Nye krav til hvilke nedbørsmengder overvannstiltak skal bygges for å tåle,
- Forskjellige sikkerhetsnivå for ulike typer byggverk etter samfunnsmessig viktighet,
- Tydeligere krav til avledning av overvann og drensvann,
- Tydeligere krav til beskrivelse av avledning av overvann i byggesøknad

For kommunene og de som lager reguleringsplaner vil de viktigste endringene være:

- Kommunen får en plikt til å vurdere fare for skade på grunn av overvann i byggesak
- Plikten til å ta hensyn til overvann i planlegging blir tydeligere, med konkrete krav til nedbørsmengder

TEK17 § 7-2 får tilsvarende anvendelse på overvann som på flom

Direktoratet støtter overvannsutvalgets forslag om at sikkerhetsklassene for flom skal gjelde tilsvarende for oversvømmelse på grunn av overvann. Ved å behandle de to situasjonene likt fjernes tolkningstvilen rundt dette, og regelverket presiseres og forenkles.

Den viktigste virkningen er at endringen bestemmer hvor mye nedbør byggverket skal sikres mot, herunder dimensjonerende nedbør. Dimensjonerende nedbør settes ut fra en periode som betegner hvor ofte en kan regne med nedbør av en viss størrelse i et område. Dimensjonerende nedbør for byggverket må settes ut fra hvilken sikkerhetsklasse byggverket er i etter TEK17 § 7-2.

Inndelingene i sikkerhetsklasser vil føre til disse kravene:

- Garasjer, lager, boder og lignende må tåle 20-årsnedbør
- Bolighus, forretningsbygg, kontorlokaler og de fleste andre bygninger må tåle 200-årsnedbør
- Samfunnskritisk infrastruktur, for eksempel sykehus, må tåle 1000-årsnedbør

Endringen vil også ha innvirkning på kommunens arealplanlegging. Kommunen kan til en viss grad gjennom planlegging bestemme hvordan overvannet i et område skal håndteres. Kommunen kan likevel ikke bruke andre grunnleggende forutsetninger enn det som følger av TEK17 i planleggingen. Hvis TEK17 tar stilling til dimensjonerende nedbør, kan ikke kommunen legge til grunn en annen dimensjonerende nedbør i planleggingen.

Kommunen er av den oppfatning av at dette er en svært viktig endring og presisering. Bakgrunnen for dette er at det blir lovfestet hvor mye nedbør byggverk skal sikres mot, og det fører til mer konkrete og strengere regler for fastsettelse av dimensjonerende nedbør i det enkelte byggetiltaket. Dette betyr at kommunen ved behandling av byggesaker kan stille konkrete krav til håndtering av overvann, og det vil bli enklere å følge opp prosjektering og utførelse.

Dersom kommunene i større grad tar ansvar for overvannstiltak i planer vil en større andel av utredningskostnaden falle på kommunen. Hvis dette er knyttet til private planforslag, vil kommunen kunne fordele utgiften tilbake til forslagsstillerne. Hvis det gjøres i kommuneplan eller i kommunens egne reguleringsplaner, vil en større del av utgiftene og ansvaret ligge hos kommunene.

Forslag til endringer i TEK17 § 15-8 første og andre ledd

Kommunal- og moderniseringsdepartementet sendte på høring forslag til nye bestemmelser i plan- og bygningsloven samtidig med Direktoratet for byggkvalitet. Kommunal- og moderniseringsdepartementets forslag inneholder flere endringer. Relevant for dette er regelen om at overvann fortrinnsvis skal håndteres på byggegrunnen foreslås flyttet fra vannressursloven § 7 og TEK17 § 15-1 til en ny bestemmelse i plan- og bygningsloven § 28-9. Som en del av den nye regelen i plan- og bygningsloven gis kommunen myndighet til å stille vilkår om overvannshåndtering i byggesaken.

I forbindelse med at dagens regel i TEK17 § 15-8 første ledd foreslås flyttet til plan- og bygningsloven foreslår direktoratet at dagens § 15-8 første ledd oppheves. Samtidig foreslås det at den erstattes av en ny regel som skal sikre at løsninger for overvann og drensvann planlegges ut fra den nedbør som opptrer med 200 års gjentaksintervall. Forslaget bygger på departementets lovforslag og forutsetningene for dette samt det sikkerhetsnivået som blir foreslått for overvann i TEK17 § 7-2.

Sammen med departementets forslag til ny § 28-9 i plan- og bygningsloven mener direktoratet at en slik bestemmelse vil gi klare retningslinjer for hvordan overvannshåndtering skal løses.

Kommunen slutter seg til direktoratets forslag, og viser til viktigheten av en tydelig lovbestemmelse som gir kommunen mulighet til å stille vilkår om håndtering av overvann. Videre er kommunedirektøren av den oppfatning av at det vil være hensiktsmessig å ta med i bestemmelsen ordlyd forholdet til et eventuelt plangrunnlag, og slutter seg til direktoratets vurdering om at dette vil skape klarhet.

Forslag til endringer i SAK10 § 5-4

Flomveier for overvann tas inn i forskriften som ett av forholdene som skal belyses i byggesøknad der det er relevant. Endringer knytter seg til plan- og bygningsloven § 27-2 femte ledd som pålegger at avledning av grunn- og overvann skal være dokumentert før kommunen gir tillatelse til oppføring av bygning eller vedlikehold på drenering for eksisterende byggverk.

Endringen understreker at oppfyllelsen av krav om flomveier etter TEK17 § 15-8 må være vurdert før søknad om rammesøknad.

De foreslåtte endringene i TEK17 og SAK10 om håndtering av overvannshåndtering vil styrke kommunes mulighet til å sikre gode løsninger for den enkelte og kommunen for øvrig. Endringene medfører at regelverket blir tydeligere, og det blir derfor også enklere for utbyggere og privatpersoner å forholde seg til. Kommunen imøteser de foreslåtte endringene.

Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel 2015-2027

I gjeldende kommuneplan i Øvre Eiker kommune fremheves «miljø, klima, energi og beredskap» som et av satsingsområdene som skal prioriteres i planperioden. I tillegg er det fremhevet at man skal innrette kommunale tjenester slik at en forebygger skader av flom og ras.

Overvannshåndtering er omtalt som et satsningsområde, og er spesielt nevnt under temaet vann- og avløpsledninger i kapittel 6 *Bestemmelser og retningslinjer*.

Kommuneplanens arealdel 2015-2027

Kommuneplanens arealdel har ingen bestemmelse som gjelder overvannshåndtering i dag.

Kommunens VA-norm

Vann- og avløpsnormen (VA-normen) inneholder krav til teknisk standard på anleggende som kommunen skal eie og overta for drift og vedlikehold. VA-normen er i sin helhet tilgjengelig på kommunens nettside; <https://www.va-norm.no/ovre-eiker/>

Kommunens VA-norm inneholder en rekke bestemmelser knyttet til overvann, jf. henholdsvis kapittel 2 *Funksjonskrav*, kapittel 3 *Dokumentasjon* og kapittel 7 *Transportsystem - overvann*. Bestemmelsene kan oppsummeres som følgende:

- VA-anleggene skal være bærekraftige.
- Ansvarlig prosjekterende må skaffe seg oversikt over kapasitet i eksisterende ledningsnett, og vise hvilke beregninger som er utført og hvilke forutsetninger beregningene bygger på.
- Ansvarlig prosjekterende må vurdere muligheten for at det er forurensninger av overvannet opp mot resipientens tåleevne for aktuelle forurensing.
- Ved beregning av overvannsmengder skal det tas hensyn til vannmengder oppstrøms og nedstrøms. Kartlegging av fremtidig og eksisterende bebyggelse oppstrøms og nedstrøms er også avgjørende i beregningen.
- Så langt som mulig skal regnvannsmengde beregnes konkret med utgangspunkt i nedbørintensitet, avrenningshastighet og type område. For nedbørintensitet legges Askers IVF-kurve til grunn, da kurven for Drammen (Marienlyst) er utdatert. IVF-kurver kan lastes ned fra klimaservicesenter.no. Som gjentakelsesintervall brukes 50 år så lenge ikke noe annet er avtalt med kommunen. Ved beregning av dimensjonerende overvannsmengder skal det legges til en klimafaktor på 1,5, for å ta hensyn til fremtidige variasjoner. Beregninger skal dokumenteres grundig i eget notat og godkjennes av kommunen.
- Overvannsledninger skal dimensjoneres for tilstrekkelig kapasitet med utgangspunkt i beregnede overvannsmengder. Overvann, takvann og drensvann fra private eiendommer er ikke ønskelig i kommunal overvannsledning. Dersom tilknytning likevel er nødvendig skal husene ha sandfangskum/husdrenskum før tilkobling til overvannsledning. Lokal overvannsdistribusjon (LOD) skal alltid vurderes. Spesielt i nye utbyggingsprosjekter må prosjekterende gjennomføre en grundig overvannsplanlegging. Utbygger må i mange tilfeller vurdere muligheter for infiltrasjon, fordrøyning og aktuelle flomveier. Forhold knyttet til overvannsproblematikk skal avtales med kommunen.
- Det skal sikres forsvarlig håndtering av overvann, enten dette gjøres ved lokale fordrøynings-/infiltrasjonsløsninger eller ved bygging av tradisjonelle overvannsledninger.

Standard abonnementsvilkår for vann og avløp 2020

Øvre eiker har vedtatt «avtalevilkår for tilknytning til Øvre Eiker kommunes vannforsynings- og avløpsanlegg, og for levering av vannforsynings- og avløpsanlegg». Avtalevilkårene gjelder for alle abonnenter på kommunale vannforsynings- og avløpstjenester, og regulerer også overvann.

Det følger av avtalens pkt. 5.3.2 *Håndtering av overvann* at:

Overvann skal fortrinnsvis infiltreres i grunnen eller ledes i sjø eller vassdrag utenom kommunalt nett. Der dette ikke er hensiktsmessig, skal overvann føres i separat ledning til kommunal hovedledning. Kommunen kan stille krav til påslippet om f.eks. innhold, mengde, fordrøyningsinnretning, sandfang m.v.

Ny stikkledning skal ha separat ledning for spillvann og overvann. Kommunen kan unnta fra dette kravet der nytten av separering ikke vil stå i forhold til kostnadene.

Kommunen kan kreve at stikkledning for overvann føres helt fram til bygning.

Det følger videre av avtalens pkt. 6.2 *Pålegg om omlegging eller utbedring av private anlegg* at:

Kommunen kan gi pålegg om å endre eller utbedre privat anlegg som er i strid med disse vilkårene, Tekniske regler eller vedtak fattet med bakgrunn i disse.

I områder der det er tilrettelagt for separering av overvann og spillvann, eller slik separering er foretatt, kan kommunen gi pålegg om omlegging av privat anlegg til separatsystem.

Vei-norm

Øvre Eiker kommune har vedtatt normal for vei- og gateutforming i kommunestyret den 22.06.2016. Vei-normen skal sikre at alle vei- og gateanlegg som skal overtas av Øvre Eiker kommune utformes og bygges etter mål om fremkommelighet, trafiksikkerhet og miljø.

Foruten bestemmelsen i pkt. 2.1.1, så inneholder gjeldende vei-normal ingen bestemmelser knyttet til overvann. Den nevnte bestemmelsen lyder som følger;

2.1.1 Vedlikeholdsareal langs vei

For å sikre mulighet for kostnadseffektivt drift og vedlikehold skal det avsettes tilstrekkelige kantarealer langs veier/gangveier/snuplasser, parkeringsplasser, skoler og institusjoner, slik at snøen kan lagres lokalt og at det sikres overvannssystemer.